

GHYCZY CSONGOR

A látó

ComicsMania

Budapest, 2024

Nyári Anna

Boszorkányok Budapesten

A salemi boszorkányok alakja mára ikonikussá vált a popkultúrában. Számos film, sorozat, könyv és egyéb művészeti alkotás dolgozza fel a hírhedt, 17. századi perek eseményeit. Nem csoda hát, hogy a téma a magyar képregény világában is megjelent. Ráadásul különleges módon: Ghyczy Csongor alkotásában ugyanis egy fiktív hidegháborús keleti blokkra került a boszorkánykalap.

Ghyczy Csongor nem csupán írja, de rajzolja is képregényeit. A szerző sajátos esztétikával és világépítéssel jellemezhető munkássága az underground képregényművészethez sorolható. Legújabb alkotása, a ComicsMania által kiadott *Történetek a Salem Budapest világából – A látó* 2024-ben jelent meg, előzményeihez hasonlóan egy képregényfesztiválon, ebben az évben a Hungarocomixon. A jelenleg ötrészes, sorozatszerűen kibontakozó történet egy borongós hangulatú, alternatív történelemre építő sci-fi, amely fiktív hidegháborús helyzetet színez ki a disztópikus boszorkányvilággal.

A sötét, misztikus, urban fantasy elemekkel átszőtt sztoriban társadalmi és személyes problémák egyaránt megjelennek – ez mára Ghyczy védjegyévé vált. Inspirációt a szerző a történelmi múltból merít, melynek bizonyos eseményeit felnagyítja, és egy alternatív világba csomagolva tálalja olvasóinak. A történeti-politikai tematika Ghyczy korábbi munkáiban is visszaköszön. Az *Eva* című képregény például a náci Németországot idézi meg, a *Pussy Riot* pedig az orosz ellenállás szellemiségét.

Főszereplői gyakran tinédzserek vagy fiatal felnőttek, akiknek személyes nehézségeik megélésén túl a hatalommal szemben is akadnak küzdelmeik.

Túl az aktuális témaválasztáson, Ghyczy Csongor képregényeinek különlegessége elsősorban a hangulatuk terén érzékelhető, amely azzal a disztópikus realizmussal hozható összefüggésbe, amelyet Ghyczy tudatosan alkalmaz.

A *látó* története szerint, amikor Európa kettészakadt, a keleti blokkból létrejött a Boszorkányunió, míg nyugaton a Tiszta Államok Konföderációja alakult meg. Előbbi állampolgárai mágiára fogékony boszorkányok, Salem örökösei, utóbbi tagállamait pedig a mágiaellenesség köti össze. A Boszorkányunióban csak Covenként emlegetett Kelet-Magyarország Országos Boszorkánytanácsa a legnagyobb helyi boszorkányszervezet. Vezetője, egy bizonyos Ritahéra nagyszony köztudottan radikális mágiahasználó.

A *látó*ban Dia történetén keresztül nyerhetünk betekintést ebbe a zárt és kontrollált világba. A fiatal lány a Látók Hivatalának szorgos dolgozója, amelynek a rendszer védelme a feladata. Többek között megfigyelni, lehallgatni a lakosokat, az akár kicsit is kétes személyek tevékenységeit figyelemmel kísérni, és besúgóhálózatként „értesíteni az egységeket”, ha mágiaellenességet vagy egyéb gyanús viselkedést tapasztalnak. A Coven szigorú, diktatórikus szabályaival, a szólás- és véleménynyilvánítási jogok teljes eltörlésével zsarnokoskodik az itt élő lakosság felett, ennek ábrázolása pedig erős társadalomkritikai réteget ad a képregénynek.

A *látó* első jelenetében történetesen két részeges férfi beszélget egy pesti sörözőben, amikor az egyikük – természetesen az erős alkoholos behatástól nem függetlenül – veszélyes terepre evez, és a boszorkányok történelem- és emlékhamisításáról kezd elmélkedni. A beszélgetést a Látók lehallgatják, a végrehajtók pedig ennek nyomán azonnal kivégzik a férfit. Ez a rövid nyitány egyből érzékelteti a rendszer sajátosságait, hiszen rámutat, hogy a Covenben büntetendő a szabad gondolkodás.

A hivatalban dolgozó főszereplő fiatal, precíz, szorgalmas, és kizárólag a munkájának él. Egész nap embereket figyel meg és hallgat le. Bár remekül végzi a feladatát, esténként rendre egyedül találja magát a lakásában. Az elidegenedés és magány erőteljesen megjelenik a karakterében, ezt húzza alá, hogy kötődést keresve, munkaidő után a felszerelt kamerákon keresztül kezd megfigyelni egy családot, mintha egy tévéműsort nézne. Szinte a képernyőn élő család az egyetlen, ami a világhoz kapcsolja őt. A rendszer szemében ez gyengeség, és ellentmond a Coven által kiadott magasabb céloknak, valójában azonban nagyon is emberi vonás. Ez a fajta

elidegenedés egyébként nemcsak Dia karakterét jellemzi, hanem átjárja az egész történetet.

A fent említett érzések nem csupán a narratíva szintjén, de vizuálisan is megjelennek. A *látó* egyik legkülönlegesebb vonása éppen a színezés és Ghyczy egyedi stílusa. A szerző grafikai megoldásai nemcsak esztétikai élményként szolgálnak, de narratív erővel is bírnak. A rajzok képesek mélyebb jelentést adni egy-egy epizódnak, és fokozni a történetmesélés erejét. A szerző tehát a szöveg helyett sokkal inkább a képekre helyezi a hangsúlyt.

A színhasználat meglehetősen visszafogott, a színek jellemzően tompák, és főként a sötét árnyalatok dominálnak a rajzokon. A sok földszín mellett a sötétkék, a szürke és a fekete jelenik meg gyakran, amelyek képesek melankolikus hangulatot adni a paneleknek. A rajzok nem túl részletgazdagok, stílusuk inkább kontrasztos és nyers. A budapesti urbanus környezet rideg, a sárga villamos színéül is sötétebb tónust választott az alkotó, mintha a jármű beleolvadt volna a város nyirkos betonvalóságába.

Ghyczy Csongor a panelezéssel ügyesen játszva, dupla oldalakban gondolkodik, így minden egyes lapozással újabb és újabb teljes képet kapunk. A keretezés elég változatos, a szerző jó ütemben váltogatja a kisebb, tradicionálisabb képkockákat és a különlegesebb megoldásokat. Mindez nemcsak kreatív, de az elbeszélést is dinamikusabbá teszi.

A kiadvány puha fedeles, 44 oldal hosszú. A formátumot tekintve tehát Ghyczy a klasszikus képregényfüzet, azaz a comic book megoldást választotta. Ez a formátum nemcsak praktikus, de a sztori vizuális és narratív stílusához is jól illeszkedik. Ennek köszönhető, hogy a szerző a rövid terjedelem ellenére ki tudja bontakoztatni a történetet.

A narráció első személyű, így olvasóként Dia szemszögéből látjuk az eseményeket. Ezáltal jóval személyesebbé válik a cselekmény, és úgy érezhetjük, mi is részesei vagyunk. Az elbeszélést Dia belső monológja vezeti, amely nem csupán a gondolatait mutatja be, de dinamikusabbá is teszi a narrációt. A *látó* esetében az elbeszélés lineáris, a *Salem Budapest* korábbi részeiben viszont előfordultak flashbackek, amelyek jellemzően a szereplők múltjának eseményeit világították meg. A történet a sorozat korábbi részei esetén is cliffhangerrel ért véget, a zárlat azonban ezúttal nem csak feszültséget teremt, de jelentősen kiszélesíti a *Salem Budapest* univerzumát.

Felmerülhet a kérdés: mitől „pestiek” A *látó*ban szereplő boszorkányok? A válasz a lokalizációban rejlik. Ahogy a történetből kiderül,

a vasfüggöny éppen Budát és Pestet választja ketté, a Margitszigetet egyfajta demilitarizált zónának hagyva meg. Ez a felosztás mélyebb szimbolikus jelentést is hordoz: a város kettéhasadását, valamint az organikus közösségek mesterséges szétválasztását. A fikciós világ mindeközben jelentős részben napjaink és a közelmúlt budapesti mindennapi életének tárgyi világából építkezik. Ilyen például a már említett sárga villamos vagy az utcai piros telefonfülke. Ha jobban figyelünk, rejtettebb megoldásokra is bukkanhatunk, mint például a kocsmá falain humorosan átfogalmazott, alkoholokat reklámozó plakátok, így a *Hexenmeister*, a *SalemUrquell* vagy a *BosziÁszok*. Ezek az utalások nem tola-kodók, mégis finom, extra réteggként szolgálnak a történethez, illetve felidéznek a valós kelet-európai mindennapokat.

A salemi boszorkányok története tekinthető tanulságos, ám elretenthető példázatnak az izolációról, a megbélyegzés és kiközösítés veszélyeiről, a hamis vádakról és természetesen a vallási extrémizmusról. A boszorkányok a hagyományos ábrázolás szerint nagyobb csapatokban (covenekben) élnek, a megszokott társadalomtól eltérő módon, gyakran antagonistá gonoszokként. De gondoljunk csak bele, a hidegháború évtizedei a keleti blokkon belül élők számára az izoláció időszakát jelentették. Két szuperhatalom és két ellentétes ideológia viaskodott akkoriban, mindez remek alapként szolgál a boszorkányvilág megidőzéséhez. A diktatúrára és a hidegháborúra tett utalások néha egészen egyértelművé válnak: a félelemkeltés, az ellentétes vélemények elhallgattatása, a megfigyelők, a besúgóhálózatok mind ennek a kulisszának az indikátorai. Mindezen analógiák mellett Ghyczy a képregény világát egyszersmind futurisztikusabbá tette a jelenkor komplexebb technológiáinak, a számítógépeknek és kamerahálózatoknak a megjelenítésével.

A látó tematikáját tekintve is kapcsolódik olyan alkotásokhoz, amelyek a történelem bizonyos fejezeteit dolgozzák fel. A hidegháborús események, a vasfüggöny kettészakíttottsága és az állami elnyomás például egészen realiztikus módon jelenik meg Jason Lutes *Berlin* című képregényében. A boszorkányüldözés motívuma szintén visszatérő téma a kortárs képregénykultúrában. Többek között Michael Alan Nelson *Hexed* című műve, és a *Marvel Team-Up: Salem* dolgoznak fel hasonló témákat. A boszorkányüldözés mindkét példában részben történelmi beágyazottságú, részben pedig metaforaként szolgál. Ghyczy Csongor alkotása erőteljes intertextuális kapcsolatot hoz játékba a boszorkányság kultúrájával összefüggésben, ugyanakkor hazai kontextusba lokalizálva ezt. A *Salem Budapest* azokat szólítja meg, akik fogékonyak az alternatív

vizuális világepítésre, élvezik a társadalomkritikus, történelmet feldolgozó és arra reflektáló témákat, de nem riadnak vissza a komorabb, sötétebb narratíváktól sem. Mindemellett azokra is számít olvasóként, akik élvezik egy képregényben az igényes grafikai megoldásokat. Ghyczy Csongor művében izgalmasan elegyedik a disztópikus lázadás a misztikus boszorkányos elemekkel és az underground művészettel.

Összességében *A látó* egy különleges alkotás, amely a történelem, a társadalomkritika és a misztikum elemeit ötvözi egy egyedi világban. Remek példa arra, hogy a képregény nem csupán szórakoztatásra szolgál, hanem mélyebb gondolatokat, érzelmeket és véleményeket is közvetíthet. A sorozat részei így nemcsak lenyűgöző vizuális élményt nyújtanak, hanem egy izgalmas és elgondolkodtató narratívába is bevonják az olvasót, melyben az ismert múlt és a fiktív jövő fonódik össze. Végezetül, ha boszorkányokat keresnél, nem feltétlenül kell Salem felé utaznod, elég, ha felszállsz a négyes-hatosra. Bár légy óvatos, nagy eséllyel éppen megfigyelnek téged!